

“Geef ons heden ons dagelijks brood”

Mijn zoon kreeg voor zijn verjaardag een leesboek over een jongen, Charlie, die van zijn opa een lot erft en daar een miljoenenprijs mee wint. Het hele gezin kan opeens alles kopen, maar ze raken elkaar helemaal kwijt tussen alle spullen. Heldere taal voor jongeren dus. Tegelijk heeft hij een klasgenote met een moeder aan de alcohol, die haar kinderen verwaarloost en nog zo wat ellende in de van-dik-hout-zaagt-men-planken-stijl. Dat meisje snakt naar geld om eens fatsoenlijk te eten en te wonen. Dan gaan Charlie de miljonair en het meisje voor school een werkstuk maken over of geld gelukkig maakt. Zijn antwoord is nee en haar antwoord is ja. Een heftige zoektocht maken ze, voor ze krijgen waar ze naar verlangen. En dat is voor ieder iets anders omdat ze allebei iets anders ontberen (Corien Botman, Prinsenleven, Querido 2008).

De psycholoog Maslow baseerde op dit soort ervaringen in de zestiger jaren zijn ‘behoeftepiramide’. Dat is een schema dat de levensbehoeften van een mens beschrijft en zegt dat een mens zich pas verder zal ontwikkelen als aan onderliggende behoeften is voldaan. Kort samengevat: Eerst moet er voedsel, gezondheid en veiligheid zijn, pas daarna komt er ruimte om bijvoorbeeld boeken te lezen of schoonheid te zien. Voedsel hoort bij de basis. De prijswinnaar uit dat boek kan makkelijk zeggen dat hij dat geld liever kwijt wil, omdat er bij hem thuis toch wel brood is. Bij het dagelijks brood begint het leven. Ik vermoed dat de mensen in Egypte, Haïti en die dertig andere landen waar momenteel onlusten voorspeld worden door de toenemende voedselschaarste, dit van harte zullen onderschrijven.

Daarom is het wezenlijk dat het Onze Vader ondanks alle mooie regels (die in de hemel zijn, uw wil geschiedde, uw koninkrijk kome) ook een bede om brood, om elke dag te eten te hebben, bevat. Stel je voor dat het alleen maar over God en vergeving was gegaan. Dat is reuze belangrijk, daar wil ik echt helemaal niets van af doen, maar als er toch níét om dagelijks voedsel was gebeden – dan was het werkelijk vrome taal geworden. Want dat Koninkrijk kan hier beginnen. Juist deze broodbede brengt dit gebed midden onder ons op aarde! We hebben brood nodig, basisvoedsel, allemaal. Geef ons heden ons dagelijks brood. Ons brood het toekomstige geef ons heden. Geef dat er genoeg te eten is voor vandaag.

Als dat koninkrijk van God en die zonden van de mensen ergens over gaan, dan is dagelijks voedsel daar toch de verzinnelijking van. Wie wordt niet getroffen bij het horen van de wonderbaarlijke brooddeling waardoor iedereen volop te eten had. Ziet u dan ook tegelijkertijd VN-vrachtwagens met meelzakken? Of de mensen die vechten om een kopje rijst? Daar bij Jezus werd niemand hongerig naar huis gestuurd. Daar werd gezorgd voor elkaar, daar werd gedeeld. Helemaal logisch dat alle evangelisten dit verhaal opnemen, Mattheus zelfs twee keer. En ondanks allerlei verschillende details noteren ze allemaal dat moment van naar de hemel kijken, dankgebed zeggen, brood breken en het aan de mensen geven. Dat simpele gebaar brengt een gebed in praktijk en doet het Koninkrijk Gods even oplichten.

Zo zou het kunnen zijn, hier op aarde, nu al, ALS mais en tarwe voor voedsel zouden worden gebruikt, en niet voor de productie van biobrandstof voor de auto's. Voor het vullen van monden, en niet voor het vullen van benzinetanks. ALS er minder vlees gegeten zou worden, dat om zoveel graan vraagt. ALS we met zijn allen de groei van China en India zouden opvangen. ALS, ALS, ALS. Ik kan de wereld niet even analyseren, want het is ontzettend complex, maar buiten kijf staat dat het delen dat Jezus voordoet, werkelijk zoden aan de dijk zet. Dit verhaal van de vijf broden wordt wel de wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging genoemd, maar het is toch echt het verhaal van de wonderbaarlijke brooddeling. Delen dus.

Hebben we daar God bij nodig? Heeft het zin om God om brood te vragen? Vergeving kan ik wel volgen, en dat we niet in bekoring gebracht willen worden. Maar brood is zo concreet, zo aards, dat zaaien en malen en bakken met liefst een knapperig korstje. Dat hebben we toch werkelijk zelf te doen. Maar ik weet niet waar God ons tegemoet komt. Of laat ik zeggen, dat wil ik open houden. Want Jezus weet het brood zo te delen, dat er voor

iedereen genoeg is. Al uitdelend groeit dat gebaar in zijn vervulling, in zijn eigen betekenis. En dan wordt iedereen werkelijk gevoed en is er zelfs brood over. Dan vertelt dit verhaal mij: God komt de mens tegemoet waar deze zich bereid toont het Koninkrijk, het visioen van vrede en gerechtigheid te bouwen. Als het goede begint, vermeerdert zich dat op onnavolgbare wijze. Daarom richten we deze bede om brood tot God.

We bidden het en spreken in de ruimte en verstaan zelf daardoor beter wat we zeggen. God is dan ook even de spiegel van onze verlangens, God is de echo van onze onmacht en zo wordt een mens die bidt en tot aandacht komt, rustiger, opener, helderder voor de noden en de kansen van iedere dag. We bidden en spreken vertrouwen uit, tegen de klippen op misschien, en toch vertrouwen, omdat onze gebeden gericht zijn tot Onze Vader, tot de Schepper, de drager van alle leven. De ruimte waarin onze woorden klinken is niet hol, niet leeg, maar al biddend bekleden wij deze ruimte met vertrouwen, dat het in Gods hand is, dit bestaan, met alle onrecht en tekort. Dat het in Gods hand is deze wereld, die ons soms machteloos doet voelen.

Zo kun je juist tot God bidden 'geef ons heden ons dagelijks brood'. Dat ons gegeven mag worden, dat ons gegund mag zijn, iedere dag, telkens weer, voedsel om van te leven. Het gaat niet om overvloed, niet om schransen en brassen, maar ook niet om een karig rantsoen, maar om voldoende, gewoon genoeg, om energie te krijgen voor de dagelijkse dingen, om de maag rust te gunnen en dus het hoofd vrij te maken voor nieuwe lagen uit die piramide van Maslow. We bidden GEEF, en herinneren ons eraan dat het een geschenk is, toch een wonder, dat brood. We erkennen onze afhankelijkheid van boeren, van economen, van bakkers en zeggen dank. We bidden ONS, en herinneren ons er aan dat het niet alleen om mijzelf gaat. We bidden HEDEN, en spreken daarbij uit dat alle neiging tot plannen en regelen niet de zekerheid geeft voor een nieuwe dag. We bidden DAGELIJKS, en spreken vertrouwen uit dat de dag van morgen voor zich zelf zal zorgen. We bidden BROOD, en bezinnen ons op overdaad en genoeg.

Degene die dit gebed aanreikte en voorleefde, Jezus, wordt wel 'brood des levens' genoemd. Wat een eretitel. Brood des levens omdat hij deelde, brood, zichzelf, vertrouwen. Wij kunnen de honger in de wereld niet stillen. Niet direct en zondermeer. We kunnen wel een gebed uitspreken en delen en vertrouwen dat de Schepper van alle leven ons tegemoet komt. Dat kan een mooi en behapbaar begin zijn, voor ieder van ons. Laat het zo zijn.

Mirjam Wolthuis

Gelezen:

- krantenbericht over voedselschaarste in Egypte
- Mattheus 14,13-21
- Spreuken 30,7-8